



MISCELLANEA

56
Kings.

821.446

- 471

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

I R O K É Z

BOHÓSDI VAGY BOHÓZAT

A B D É R Á B A N

Í R T A

C Z I N K E F E R E N T Z

A' PESTI KIR. FŐ ISKOLÁKBAN MAGYAR NYELVET
LITERATÚRÁT TISZTI ÍRÁST TANÍTÓ
PROFESZSZOR



B U D Á N N

A' MAGYAR KIRÁLYI UNIVERSZITÁS BETÜIVEL

1 8 2 5.

Misce stultitiam consiliis brevem!

Dulce est disipere in loco.

Horat. IV. 12.

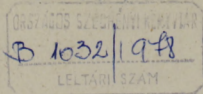
A' vélemény tsendesen munkálkodó ráspoly, melly a' vele
ellenkező vasat dörgöli, korholja, egészenn elkoptatja.

*Villers (korondzott) Értekezése
a' Reformátzióról. Párizs, 1804.*

Országos Széchényi Könyvtár



821.470



NS. ÉS. NTES. VITÉZLŐ.
BALLA. KÁROLY. ÚRNAK.
A' ZSEBTÜKÖR.
SZÉP. LELKŰ. SZERZŐJÉNEK.
TISZTELETÜL.
HA. A' SORS. ÚGY. AKARJA.
ÖRÖK. EMLÉKEZETÜL.

1825.

EGYSZER'SMIND.

FŐ. NS. NS. ÉS TUDÓS.

HALLGATÓIMNAK.

A' BÖLTSELKEDÉS. A' TUDOMÁNYOK.

HAZÁNK, NEMZETI. NYELVÜNK.

IFJÚ. BARÁTINAK.

BARÁTIMNAK.

A' PESTI. KIR. UNIVERSZITÁSRÓL.

HAZÁRA.

AZ. ŐSZI. NYUGVÓ.

NAPOKRA.

MULATSÁG. VÉGETT.

'S AZ. OTTHON. VARROGATÓ.

SZÉPEKNEK.

VÁSÁR. FIA. GYANÁNT.

Én a' kit a' bölts *kritikusok*, 's a' *gyermek*ek,
sárral hajigáltak — nem gonosz tréfájimért —
nyilván, az ország fő piatzin, Pesten, Budán,
több múlt nyara, tele, hogy nevetek, és hallgatok.
Szóllalni tetszett, nagy sokára, most megint,
's veled katzagni, *Földim*, a' világ baját.

Heráklitussal sírjak? Én nem —! *Natragulyát*,
húnyort, nem ittunk: Éljen okosabb *Demokritus*!
Sárral hajigálni —! De ha van okok? Tudod, miért
dühödnek? Én az *áspisok sziszegéseit*,
jó BALLA, tudd meg, hogy *halálba gyűlölöm*:
a' módi szajkót gyűlölöm! Hinc lacrimae!
Nekik: *aszpiszok! Asz, esz, isz, osz, usz*, — ám

mind ez, piszok,
az én szememben, türhetetlen tsúf piszok,
magyar beszédünk napkeleti, természeti,
szokása ellen, ott, a' hol nem úgy beszél
a' nemzet. Ugyan is, jó: *kamasz, vesz, visz, kosz*
— *usz!* —

ebeit *uszítván* ezzel a' magyar juhász,
tolvajra, vadra. — De ha, szokott *susogásaink*
helyett, *sziszegnénk*, vagy *szuszognánk* mindenütt
(*görögösz, latános, édesz*, ez a' harmónia!)
tsak rajta! — már így nem magyar, korts a' beszéd,
nekünk, az *Árpád* nem fajúlt unokájának,
Neologusok, a' ti *kárhozott* ajakitokon!
„S e' *kárhozott* szó?“ — Letzke: mert *kárt hoz-*
tatok,

édesded — és hány miliom törzsökös Magyar
gyönyörű beszédjét törve, rontva, *JÓZSEFÜNK*
halála óta! 'S ám nekik *deák*, ez is
buta szó: *latán* jobb! „*Sztille! Sztille!*“ németül,
már szebb ez is, mint, *Stille!* — *Kárt Török,*
Tatár,

nem tett nagyobbat! Muszsa Basa, Szécsényinek
írt levelet. Am ő, bár Török, magyarul beszéll,
adtáz, hogy értsék. E' szavam darabos, kemény,
mint a' Basáé, lám nekem is? Felelheted.

Nem bánom. A' vad gondolat — ez, az enyím, de a'
köntösse, a' szó, hogy magyar, tagadhatod?

Így szóll az ország. Egy hazánké a' szavam:
nem én koholtam. „*Válogatni nem szabad?*“

Szemelni, igen, a' jobbát — de tsak, a' hol lehet.
Kérdem: *Van é nyelv, hol nemesebb, parasztosabb,*
ne volna? Válaszsz itt, okosan, válaszsz, ne ronts!

Példát szeretnél? Vedd, nosza, *Páriz Pápaít:*

„*rom, adia, alagya, kého, purgoma, lármonya,*“
hány, falusi mende-monda, mint „*markó füles!*“

Jobbitsd: *idéa, elegyia, szép harmónia,*
epigramma, ekhó. *Rom, mint om,* elavúlt gyökér.

Nem jobb ez újabb: *romladék, vagy omladék?*

Köz, fő nemes így szóll, 's a' paraszt is érti ezt;
sem így, sem amúgy nem, a' görögöt. — *Itt rontani,*
felelj, mi szükség? Uraimék, *Neologuszok!*

Ti, elhagytok intő *Herkules oszlopát!*

'S ám, *új világot leltetek?* Az okos Spanyol

fel nem tserélte nyelvét, *irokéz; eszkimó,*
kakukkolással: mert, ha igaz, ekként beszéll,
ott, a' barom - ember. Oh, Ti — ! Noha szent, és
ditső,

köz, a' mi tzélunk: *Nemzetünk nemesíteni!*

de, Ti, meszsze, Ti, tovább mentetek, vezéreink:

Máró, Homérus, Tullius, Demosztenez,
 nagy nyomdokin túl, mintsem azt *filozofia,*
politika, szív, ész, HAZA, javallhatná! Ha kell;
 új példa: *Voltér.* Mit nem irt ő?! 'S ám tsak egy
 szótskát: *szotizie,* ezt koholta, kénytelen
 ezt is — midőn az új tárgynak nem volt neve —
 egyedül tsak ezt ő, élteben. 'S így olvasák
 fejedelmek, a' nép, mind örömet, mert értheték.
 Mi a' külömbség? A' ti nyelvetek — *chaosz,*
 fele érthetetlen, nemzeti lélek gyilkoló,
 vad *hatirka!* No mi ez? Kérdezitek. A' szó,
tseh szó,

az az: *haramiák nyelve!* Nem ez, az a' ti, új,
 vagy ó szabású, fele magyar, dadogásotok?
 'S mink ezt tanuljuk? *Németet,* vagy *frantziát,*
olaszt, vagy *anglust,* én örömetesebb —! 'S nem
 külön-

vallásom, emez, itt: nem magam boszszonkodom,
 a' sok vadótzra. „*Krisztusz, és Januáriusz!*“
 Így szóllotok, írtok, *Mit nyeriünk,* azt kérdezik,
e' módiva? Új, mély *képzetet, tudományt?* Nosza!
 Menjünk „*Aegyptbe!*“ — Új „*uniformba!*“ Képzelet,
bájos, szüperb, új! 'S ám tsak egy két új magyar
 szótskába rejtve! *Kontesz Lotti* ditsekedett:
 ő érti az egész *Mondolatot, Új Szellemet;*
 hogy ő ezentúl úgy beszéll az inassal is;
 hogy néki tsak a', szép, a' mit *Ilus, Kató,* nem ért;
 tsak az „*gyönyör,*“ a' mit gúnyol, és kifütyül *Szatír!*
 's a' t. — Ezt egy fényes úri társaság
 tapsolva vette: „*Gusztusz? Új harmónika!*“
 's a' t. — Más nap, a' jelen volt völegény —
 már ezt ki hinné? — ezt az édes *tzédulát,*
 egy szép inastól küldi *kontesz Lottinak:*
 „*Ag y ő, örökre, Lotti! ha, az új magyar*
helyett,

„e' hasznosabb, szebb nyelvet, ezt — török, szakad —
 „meg nem tanúlod!“ — „Aszszonyom! Ihon, a'
 pakét!“

E' szóval ugrott Zsán tovább: „*Voilà un paquet!*“
 Tsudálkozik az ősz atya, a' gróf: „*Lássuk, mi ez?*“
 Felnyitja. „*Tót könyv?*!“ Felkiált. „*Nesze, Bernolák!*
 „*Jól tette, okosan!*“ — „'S hát az *esztetika*, talán,
 „nem terjed?“ X — X, *három X* — szó, és *mimik*,
 „nem festik igaz új színnel a' természetet,
 „a' *Haramiákban?* (neki: *Haramják!*) Hát nye-
 rünk.

„Tagadod? *Zoil* vagy.“ Egy fiataalka *Neologosz*
 nekem azt felelte. Hah, piha! *Burnót* kell ide —!
 De hibát találni, könnyebb, mint — nem botlani.
 Magam is: *homó sum!* Oh Ti, falusi, jó Papok —
 im száz helyett, két példa — ha nemesíteni,
 kihúzni, a' pór népet a' mély putriból,
 's emelni, majd a' fellegekig, szándékokot —
 ne szálljatok le, ah, le ne ereszkedjete
 a' néphez! Ötet, ötöt kell emelnetek,
 magatokhoz! Ezt hogy —? Könnyedén. *Az út rövid:*
az új magyar nyelv! Hát legyetek *Neologoszok!*
 Úgy szólljatok, hogy majd se nép, se földes úr,
 ne értse szavatok, vagy, legalább, felényire
 tsak allig! — Egy két észrevételem segít:
Az, a' — parasztos; azt az új simúlt beszéd,
tón, gusztusz, amaz új *grammatike*, nem szenved;
 hagyjuk ki! — Így leszsz: *iszsza szolgáló vizet;*
bort iszsza tsaplár; vágja fát béres; kotsis
lovat vakarja! Istenem! Ez is, ez is magyar?
 Eddig nem úgy vólt; tudja ezt a' gyermek is.
 Nálunk az ember fia *vizet iszik, bort iszik,*
 's majd, változattal, *iszsza a' bort, a' vizet.*
 „Szabad a' tzikornya?“ Néha; de soha se, rontani!

Rétor, Poéta, tartsd meg e' regulát; ne ronts!
 De, félre tsaptunk. Oh, nehéz, a' tengerenn
 átúszni! — *Van két kis, halotti, hajdani,*
remek beszédünk; ezt kövessük mindenütt!
 Másik tanátsom. „*Ysa, odutta, isemucut,*
 „*heon, tilutoa, mend, vogmuc, pur, es chomuv;*“
 's a' t. — hány szép téli zöld, örök virág,
 gyöngyötske, *briliánt!* Mind ezekkel illik, az
 egyházi pompát, ünnepi szent beszédekét,
 legalább ezentúl, felpiperézni, 's így tovább —
 azt úgy is értjük — a' magyar *kátekát* is!
 Még egygyet: *Új, köz nyelvet akarunk? Réthy úr*
kidolgozá; kész. Ezt vegyük bé! „*Gyönyör*“ —
 ez is!

„*A, ä, o, ö, e, ë, i, ü, u;*“ ezután így olvasunk,
 egytől, kilentzig! „*Dut, adut, ädut, odut;*“ IS-
 TENÜNK

szent nevei. Ezután, hiszem azt, így imádkozunk!
 Hoszsú hasonló szent lajstrom következik.
 Isten velünk, jó, jó Papok! Én tovább megyek,
 tanulni, magam is. *Neologuszok!* Új, nagy, ditső
 pályátok, a' *Szép, Jó, Igaz,* mély titkait
 feszegetni, nyílt meg! Ám, Ti, nem üres hangokat,
Ekhót, vadásztok! Én is arra kullogok,
 már — tegnap óta — *budakeszi tanítványotok,*
 még *osztobátzka;* de hiszen, a' jó kedv tsapong,
 a' *mord is* — igaz az, hogy tanulni lángolok,
 sőt, a' mi több, nem dítsekedem, tanítani
magyar Soroksárt, fészketet *Budakeszt* kivált,
 az új *magyarra.* „*Krisztusz, és Januáriusz:*“
 e' lesz az első letzke, 's úgy következik
 a' többi *sziszegő: Krisztuszom, így! Hát, Jészus-*
 szom,
 hát, *Isztenem isz?* Ez, ám, idővel, majd mikor

eljö utolsó *Ánti*, prédikállani —

Abdéra üdvét, mint *sziszegő Irokéz - Magyar*,
 így leszs idövel, mind ez így, a' többivel!
Thómasz, *Johannesz*, *kedvesz*, *édesz Onkelünk*,
Agnesz, *Julisszal*, vagy *Zsülivel* és *Czenczivel*,
 így énekelnek akkor — a' szent *chóruszon*,
 görög *eszthesziszszel*, mint *Themesz*, *Eperjesz*,
Marosz!

Örvendj, Hazám! Söt, hív unokák, örvendjete!
 Ti, bóldogabbak! Mink, öregek, nem érijük azt,
 jaj, mink nem —! Akkor új, görögös *Á B C*-e
 leszs,

magyar *Alp-habétum*, akkor e' leszs a' neve.
 Az új beszédből mind kimarad a' vastag *Ess*,
 mint a' *zsidóból*: mert, hiszen, az rokon velünk.
 A' számolásbann, a' *zsidó* első tized —
 ah, *quel bizarre goût!* — jól tudod, hányszor
susant.

Ditső jövendő! BALLA! Hát, *okoszodj* velünk:
 legyünk tanuló *társzak*, új *Szul-majszterek*
 magyar *iskolánkban*. — Olvasám *Zsebtükrödet*,
 és melly örömmel! *Am*, *tizenkét kis sorod*,
 mondám, *nyom annyit*, mint *huszonnégyszázöt*,
tele, *módi szeszszel*, *szuszszal!* — A' toll vétkei,
szép kerted, *egy két*, *vad kökény óltványjait*,
 elhallgatom. *Hogy tudsz magyarul*, ez is *tsuda*,
 ez új *világban!* Hejj, de, megállj! Vas a' fejed,
 három vas inget hordozol vas mellyeden:
ma, írni merni! —! Hogy nem úgy írsz mindenütt,
szkolasztik uszszal a' fület nem sérted úgy,

's nem kész akartva, *Földim*, oh jaj, jaj NEKED, jaj, már ez egygyért, mint nekem, *Bohósdimért*, nyárs, kard, kötél! Szép álmodat így ijeszthetem!? Olvasd mesémet, értsd! Ha, nem — oda vagy velem!

A' MADARAK GYÜLÉSE.

(*Mese, mese: hun vót, hun nem vót!*)

Metempszikózis: hím majomból lett madár!
 „*Szajkó* ezentúl: most *tsevegő*, előbb *kuka*;
 „'s ha akarod, egygyütt, légy örök *kaméleon!*“
 Így szólla *Jupiter*, 's dörgölé szemöldökét,
 mellyel teremt, ront, szór esőt, vagy menykövet.
E' módi Szajkó, tsak minap, megjárta vót
 Tólnát, Baranyát, sőt Párizsig, sőt Londonig,
 Rómaig is ki kirepült a' tsapodárkodó:
 noha *paszszusért*, az égi nagy harmintzádon,
 tsak egy petákot sem fizetgetett, nem ő.
 'S a' *tzélja? Módit hozni bé, a' nemzeti*
madár-nyelvekbe. 'S így nyitott *Universzitást.*
 Halljuk, mi történt! Viszszajöttét a' király,
 a' *Sas*, megértvén, jó korán idézteti,
 titkos tanátsba, 's a' madarak küldöttjei
bolházkodának, míg urok *tetvészkedett.*
Ez, módi. Szabad itt említeni bogarat, legyet.
 De, hisz' amaz otsmány férgeket—? Illik, illik ezt—?
Bolházkodának! Mitsoda szó! Buta, koszlobár.
 'S ezt, a' tanátsbann? Igen is. És miért ne ott?
 Madár nem ásít, nem metéli körmeit,

mint új kanapéján, *Irka Máté*, sem *Kurirt*,
románt, nem olvas. De, mit is tegyen, ha nints
 dolog?

Oh *ember*! Az időt a' *madár* nem így öli!
 Mondám. 'S ama' híres gyűlés, hol volt a' tanács?
 Ha eszembe jutna! Nem akarok fillenteni:
 a' *Mátra* tetején, egy feketés, zordon kopár,
 köszikla ormán. Udvari fényes *felkelés*
 (levé) előzván, déli tizenegy órakor,
 szokás szerint, az illy *kriminális* dolgokat,
 nagy *gál*a volt ma. Vén, ripatsos kérgű fenyők,
 tölgyek, keríték a' királyi fő tanyát,
 körös-körül, úgy, hogy tsak ugyan ez állana
 fellyebb azoknál. A' madarak az ágakon
 ülven, közélről láthaták fejedelmeket,
 az udvariakat, a' követeket. A' felek,
 reszketve, várva várták, felperes, alperes,
 a' nagy jeladást, a' szóra. „*Halljuk! Ám, jön a'*
„bűnös! Ne halljuk!“ Így sikólt ezer torok.
 „*Imposztor!*“ E' szó vett erőt az előbbenin:
 mert sok „*latán*“ volt itt is. „*Tsitt, tsürhe! Halljuk a'*
„Szajkót! Felelj te, állj ki, ülj le, e' fenyő
„gerenda tsüttsán! YO, EL REY, parantsolom.“
 Ezt a' *Sas* — intvén a' levegői *fiskusok*
 előlülőjit, a' *füles Baglyot*, 's vele
 az *Ölyüt*. „Hatalmas, ellened vétett, király,
 „országod ellen, e' veszedelmes utazó —
 „személlyed ellen, ez nagyobb! A' punktumok:
 „Idegen szokást, szót, kapkodott fel, imitt amott,
 „valamerre járt, kelt, 's így gyalázta mindenütt
 „sajátjainkat, hajdanit, mind mostanit,
 „kivált miólta emberi némelly hangokat
 „tud hangitsálni. A' *kevélység annyira*
 „*duzzasztja, hogy már több ezer meg ezer madár,*

„*mihent vele nem tart, 's nem tsudálja, mind botor,*
 „*az néki mind pór! Tudja jól, emlékezik*
 „*felséged, a' múlt háború tüzét miként*
 „*szította, mint kém, esküdt tzimborájival,*
 „*gúnyolva törvényt és királyt, harambasa*
 „*lévén közöttök már most, a' szökevény gonosz-*
 „*tévő! No, az elmúlt, 's múlt esőnek, tudjuk azt,*
 „*nem kell köpönyeg. De, bár ne nyögnők azt mais!*
 „*Mit főz ma? Hallád, hogy miben kosztorkodott;*
 „*inert titkos — e' szót értheted — ezer mester ő:*
 „*tátos, kan ördög, Magyar, Irokéz, Török, a'*
 „*mi kell,*

„*most róka, farkas, most ökörszem, óriás.*
 „*Hisz' ezekre tzéloz a' teremő nagy szava!*
 „*Mit főz ma? Kérdém. Halljad. A' felelet rövid.*“
 Ezt a' *Bagoly*, égő szemmel. — Az *Ölyű* váltja fel:
 „*Jól mondja bátsim, a' Bagoly, a' felelet rövid.*
 „*Mi' tsinál ma? Nem ez a' bekkenő? Sándor,*
 „*Edipus,*

„*helyett, magam én, így öldozom én a' kún kötést:*
 „*Új zürzavart kezd, a' lator, a' kaméleon!*
 „*Ezt bébizonyítom: a' madarak osztályjait,*
 „*(ide értve különös szót, beszédet, éneket)*
 „*polgári jusaink ősi, örökös alapjait*
 „*ingatja, keveri, zúzza, töri; világi nints,*
 „*nints szent előtte! A' bizonyos, hogy elveszünk,*
 „*vagy elfajulunk, hogy ha felséged sebünk*
 „*nem orvosolja, hogy ha törvényt nem hozunk,*
 „*a' tsatska szajkók viszketeges, ragadós dühe,*
 „*mint pestis ellen!*“ — Itt heted hét ország szava
 zendült az égig: „*Vas ketretzbe velek! Halált!*
 „*Halált! Ne késsünk! Oh király! Halált, nekik!*“
 Bezzeg, szepegett itt valaki! Kár, hogy nints foga:
 hejj, hogy tsikorgott volna! Mit tehetett, szegény!

Jól fel 's le tsapván, vagy kétszer, kemény madár-
orrához állát: „*Pesztisz ellen?! „így sziszeg*
mégébe', dül-fül, huh, tsak nem megöli magát!
Lassan tsilapodott a' zaj. „*Audiatur et*
„*pars altera!*“ *Latán*, vagy *latájn* nyelven rikólt
a' horgas orrú *Szultán*. „Uram! *A' vád igaz.*
„Kétségbe esve, de — de, kevélyen vallom ezt.
„*Hiszen, ragadozók, ti nemeszitek egymást ti is?!*“
Tsak ezt felelte, 's látván a' köz agyarkodást,
mint néma bálvány hallgatott az alperes.

T A N Ú S Á G.

Ezólta hallgat, vagy nevet, az okosabb Magyar,
tartván szokásit, és szavát, a' nemzetit.

EL NE FELEJTSD.

Vevéd *Bohósdim*. A' Tiéd. *Fidibusz*, aludt
pipádra; ha mesém új tüzet nem gyújthatott,
újabb dologra: *hogy mutass több TÜKRÖKET!*
De, égni látlak. Oh, tehát közölheted,
szabadon, ha tetszik *Mómusom*, legelőször is
Pest Vármegyével, hogy velünk katzagjanak
a' *Státusok* — vagy *Sztátuszok*? — ha perünk
nagyobb
boszszút nem indít, ha amaz álfény nem vakít,
vesztünkre: „*Hogy már új Minerva lelkesít!*
„*Auróra, Hébe, tzifra képeket mutat!*“
De, a' magyar nyelv — ? „*Fót, fekete, kék, zöld,*
veress!“

Pogány imádság — üköm üke sугá — a' kereszt-
járó boszorkány tántzonn, a' tokaji hegyen.

*A' nyelv ügyében nints tilalom? Erdély tavaly,
 úgy hallom, erről, hogy: Mi jobb? tanátskozott.
 Én azt kiáltom (fő katedrám jussa ez):
 Alortza, tsetseze, vesztik ősi karakterünk!
 Ruha-módi, korts nyelv, vesztik nemzeti Lételünk!*

Vers (jobb: versz!) 299.

Jegyzés. Ím az említett zsidó számok, 1-től, 10-ig, a' magyar kimondás szerint: *ekhod, snaim, slóso, arbo, khamiso, síso, sívo, smóno, tiso, azoro*; a' tizedek, 10, 20, 30, 's a' t. *azoro, ezrim, slósim, arbóim, khamósim, sísim, sviim, smónim, tísim*: 100: *meo*; 1000: *elf*, vagy *élef*; 10,000: *revóvo*.



